

SÖDERBYBLADET

Nr 9 Årgång 6 November 2006

ISSN 1459-8493

Utgivare: Södra Vallgrund byaråd rf

SOMMARÖHALLEN

JULÖPPET

25.11 – 17.12

Jultorg 25.11 kl. 10 -18.00

Julsånger med Margot Enström

Öppet Lö – Sö 11 – 18.00

Vardagar 15 – 19.00

Välkommen

JULCAFÉ

i Södra Vallgrund skola lördagen den 25.11 kl 10 – 15.

Kom och ät en mustig julgröt med oss! Ett antal portioner gröt tillreds på laktosfri mjölk.

Njut av gemenskapen över en kopp kaffe med jultårta och pepparkaka, bakade av skolans elever.

Julskinkan kan bli din redan nu om du gissar närmast dess vikt!

VÄLKOMNA önskar Understödsföreningen för Södra Vallgrund skola r.f

Låt dig även överraskas av **Jultomten** som besöker Södra Vallgrund Handelslag kl 10 – 13.

UNDERSTÖDSFÖRENINGEN

vid Södra Vallgrund skola r.f. informerar:

Föreningens syfte är att befrämja samarbetet mellan hem och skola och att företräda föräldrapinionen i frågor som gäller undervisning och fostran i förhållande till skola och samhälle.

Inkomsterna vi får av vår verksamhet möjliggör att byns skolbarn får under årskurserna 4- 6 uppleva 3 olika lägerskolor; i närmiljö (oftast Rönnskär), i stadsmiljö (Helsingfors) och fjällmiljö (Äkäslompolo). Föreningen bidrar till att alla

elever årligen får simma, prova på bowling, uppleva kortare skolresor, m.m .Till glädje för alla bybor sköter föreningen (=ALLA SKOLBARNSFÖRÄLDRAR) om skötseln av skrinnskobanan vid skolan.

Föreningens **ÅRSMÖTE** hölls den 5.10 i samband med skolans föräldramöte.

Styrelsen består nu av Ann-Louise Weckström (ordförande), Eija Håkans (viceordförande), Tina Förars (sekreterare) och Heidi Jahkola (kassör). Herman Fogelberg är lärarrepresentant, Christina Appel och Johan Öster styrelsemedlemmar. Valdemar Gädda och Anders Back är revisorer med Birger Sebbas som revisorssuppleant.

Efter, ”med glädje avtjänad styrelseplikt” avgick Hanna Panttila som ordförande, Camilla Yrjas som sekreterare och Monika Öster som styrelsemedlem. Efter många år som revisor avgick Bengt Håkans. Ett stort TACK till er!

Tack även till alla Er som inspirerar oss i vår verksamhet!

Styrelsen.

Uf Havsbandet informerar.

Detta händer i lokalin före jul:

Öppet hus för lågstadiebarnen hålls varannan vecka på torsdagar kl 18.00 – 19.30. Nästa träff blir den 23.11. Öppet-hus-hösten avslutas med filmkväll den 8.12, som börjar kl 19.00.

Ljusparty, drop in, den 26.11 med Partylite, kl 15 – 18. Här hittar du höstens doftljus och lyktor!

Julpyssel söndagen den 3.12 kl 14 – 17. Vi stöper ljus, tovar, gör geléljus och julkort bl.a. Kostnad 5 euro/pers. Förhandsanmälningar tas emot av Maria Ström, 050 – 3687496, senast 26.11.

Julgodis- och pepparkaksbak för stora och små, söndagen den 10.12 kl 11 – 14. Förhandsanmälan till Ann Anderson, 050 – 3499797, senast 4.12. Ingredienskostnader.

Lucia 13.12. Luciatåget startar 18.30 från Vikstigen. Efteråt dricker vi luciakaffe i lokalin. Intresserade luciakandidater kan anmäla sig till Sanna Sund, 050 – 5244935, senast 1.12.

Välkomna med!

FÖRSAMLINGSVALEN

Följande personer har blivit invalda i **Församlingrådet i Replot** församling:

- Bertel Lindvik 41 röster
- Elisabeth Backman 32
- Helge Martois 31
- Maj-Helen Nyback 26
- Göran Back 25
- Gunilla Kapell 24
- Inga Stolpe 21
- Anne Ohls 20

Följande personer har blivit invalda i **Gemensamma Kyrkofullmäktige** (Hela Korsholms församling)

- Lena Nystrand 91 röster
- Helge Martois 62
- Bertel Lindvik 38
- Ulla-Stina Björkqvist 31
- Liselotte Enlund 28

Röstningsprocenten var något lägre än förra gången.

Tyvärr förkastades ganska många valsedlar eftersom röstningsdeltagarna hade blandat ihop den blå och den vita valsedeln.

Börje

Edvard

Många är de livsöden som ibland uppfattas som självklara och som en naturlig ingrediens i den samtida generationens byagemenskap, men som för den enskilda människan kan ha betytt ett oerhört lidande och kanske ibland som ett ofrivilligt utanförskap som den friska individen kan ha svårt att förstå.

Nu var ju Edvard Sundback inte den typen som stängde in sej på "Gustasback", för trots sitt handikap rörde han sig ofta i byn och till synes behärskade han sin cykel trots att den ena tramparmen var avsågad för att inte vara i vägen för det träben som han burit med sig från barndomen.

Edvard var inget undantag från de andra barnen i samma ålder framtill den dag 1895 när han som

sjuåring hoppade ner från en sten vid "Skräddaris" rian och livet för hans del fick en mycket dramatisk förändring. Edvard landade så olyckligt att knäet bröts och enda hjälpen på den tiden var en kotknackare från Björkö som bände knäskålen på plats. Men behandlingen misslyckades och en ny kvacksalvare tillkallades som konstaterade att knäet var alldeles fel åtgärdat varför han bröt sönder knäet på nytt för att på sitt sätt försöka återställa knäleden.

Men denna behandling var även den misslyckad och Edvard gick på kryckor fram till elva års åldern då han egenhändigt tillverkade sitt första träben, ett handikap som han sedan fick leva med hela sitt liv fram till sin död 1969 åttioett år gammal.

Jag har inte tänkt ge mej in på någon levnadsbeskrivning av Edvard, något som naturligtvis kunde vara av intresse för dagens ortopediskt lidande personer som i månader går och väntar på operation. Men för Edvard räckte det inte med någon månads väntetid och hans behandling bestod av ett ständigt intag av "hotapulver" mot den eviga värken samt med ett regelbundet förnyande av de utnötta träbenen.

Men Edvard var en utåtriktad och omtyckt person och redan i ungdomen drog han sig inte för att gå på dans med de övriga ungdomarna och det hände sig till och med att han dristade sig till att bjuda upp någon av byns flickor som naturligtvis förstod att ta hänsyn till danskavaljerens handikap och bland flickorna fann han även Josefina som blev Edvard trogen livet ut.

Lars-Ola Berg

ORDNING I ARKIVET

Arbetet fortsätter. Mycket har blivit gjort. Ännu mera är ogjort. Färdigt blir ett arkiv aldrig.

Bengt sitter med samfällighetens papper. Just nu har han framför sig handlingar som rör Orremines bäcken. En sommarstugeägare hade grävt en bassäng och dämt upp bäcken så att fisken hindrades från att komma upp till sin lekplats. Samfälligheten planerade och grävde en ny sträckning så att bäcken fick fritt utlopp till Högskärsviken. Fisken fann på nytt sin lekplats.

Bengt gör innehållsförteckning till alla mötes- och domstolsprotokoll som omfattar tiden 1984 – 1988 samt placerar dem i kronologisk ordningsföljd. Ett sista protokoll från Vattenöverdomstolen visar att samfälligheten fick rätt i sitt handlande.

Redan på 1950-talet hade Hans gått igenom de papper som fanns i bykistan. Han numrerade och

registrerade alla papper som fanns. Börjandes med register nr 1, ett tingsprotokoll från 10.12.1801 angående varning för olovligt fiske. Och till slut, med register nr 710, ett arrendekontrakt från 30.11.1949 angående en villatomt. Margareta har ett digert arbete med att kontrollera så att alla papper fortfarande finns kvar och dessutom i nummerföljd.

Monika som är van och en hejare på datorarbete, skriver register på de uppordnade handlingarna. Ett arbete som så småningom skall resultera i ett digert register och efter vilket man i framtiden skall kunna hitta en viss handling.

Själv har jag gått igenom byarådets papper från starten och ända tills nu. Jag kom snabbt underfund med hur viktigt det är att man redan från början håller ordning på protokollen. Bestäm om det är ordförande eller sekreteraren som samlar på originalen till mötesprotokollen. Håll mötesprotokollen och årsmötesprotokollen skilt för sig. Samla alla årsmöteshandlingar för sig, kallelse, föredragningslista, protokoll, deltagarlista, årsberättelse, verksamhetsplan samt eventuella bilagor. Kassören samlar på alla papper som har med föreningens ekonomi att göra. Papper som hör till olika projekt samt in och utgående post samlas helst i en skild mapp.

Vi vet att det fortfarande finns en del föreningspapper ute i byn. Hämta dem till arkivet. Där är de i brandsäkert förvar. De blir uppordnade med tiden.

Naturligtvis tar vi även emot fler arkiveringsarbetare. De får vara med och utföra ett intressant och mycket angeläget arbete.

Börje

Här fortsätter Josef Lindgréns skildring av levnadsförhållandena i skärgården från 1948 och framåt:

FÖRBEREDANDE AV FÄRJTRAFIKEN

Det gällde att snabbt åstadkomma anslutningsvägar och färjfasten för den planerade Replotfärjan. Redan år 1948 hade man byggt väg till Dömmelskat på Replotsidan och arbetet med hamnen var i full gång. Då hände det som gång på gång ställt till problem på området.

Citat ur Vasabladets rapport 2 februari 1948:

”Statens nya Replotbrygga skars av jäms med vattenytan av isen. Brostockar ligger utströdda som tändstickor tjugotals meter uppe på land.”

”Statens vägbygge vid Dömmelskat på Replot, mitt emot landsvägsändan på Alskat, vilken det räckte år att få till stånd – även om man medräknar allt besvär och all förargelse vederbörande haft med den – har spolierats på en enda natt genom naturkrafternas lek. Den långa stockbryggan, som med brokista och landgång mäter omkring ett dussin meter, har helt enkelt skurits av längs vattenytan av isstyckena med samma precision som man skär av ett oststycke med kniv. Bropilastrarna har knäckts och stockarna slitits från varandra och sedan kastats ett 20-tal meter upp på land. Nära var det också att Replot-turbåten Norden skulle fått dela samma öde.”

MOTORFÄRJAN REPLOT

Statens budgetförslag för år 1951 upptog ett anslag för en frigående färja mellan Replot och fastlandet. Det var Finlands första frigående landsvägsfärja. Den byggdes på Valmets varv i Helsingfors och blev färdig redan i december år 1952. Färjan gick sin första ordinarie tur julaftonen 1952.

Första Replot-färjan hade goda egenskaper som isbrytare. Optimisterna trodde att vintertrafiken därmed var löst. Men vintern 1953 blev kall och blåsig. Farleden fylldes med väldiga isblock och trafiken måste upphöra.

Trafiken över fjärden måste, i menförestider på våren, ordnas med små båtar från iskant till iskant, eftersom isen vid Alskatstranden envist låg kvar. Följande vår sprängdes farleden upp, men vinter- och menförestrafiken var fortfarande problematisk.

De första åren var endast en besättning anställd på färjan. Därför trafikerade färjan endast några turer per dag och på tisdagarna var trafiken inställd. Den snabbt ökande trafiken gjorde att svåra trafikstockningar uppstod.

År 1962 ersattes Replot 1 med den mycket större Replot 2.

VÄGARNA

Vägarna i skärgården var inte avsedda för biltrafik. De var alltför smala och höll inte för tunga bussar och lastbilar. Vanligen var vägarna kantade av stengärdesgårdar som hindrade dikningen och samlade snö på vintrarna. Gärdesgårdar fanns av växlande utförande. Markägarna ville utnyttja ägorna ända ut till landsvägsdiket. Korna som gick lösa på vägarna stack in huvuden där de kom åt. Med taggtråd försökte markägaren skydda sin egendom.

Om en ko eller en häst bröt sig in på en odling, var det markägarens fel som inte hade tillräckligt stabilt stängsel. Djurägaren ansågs i allmänhet inte skyldig.

På dikesrenarna växte inget långt gräs eller sly. Inte heller i skogen fanns buskar och sly. Korna gick överallt. Större buskar och lövträd var föremål för lövtagning för utfordring av de talrika fåren i byarna vintertid. Det ansågs inte fel för obesuttna att ta löv i andras skog förutsatt att man inte högg toppen av träden,

De allra flesta hushåll i skärgårdsbyarna hade åtminstone en ko och några får. Hö bärgade man på stränderna och vid våtmarker i skogarna. Räckte inte höet till måste man köpa hö.

Jag köpte en gång ett litet lass gödsel av en backstugusittare. Som ansågs ganska lat. Jag såg väl litet fundersam ut då han nämnde priset, men karlen ursäktade sig: ”Sidu, höji va så dyrt i vintras”.

Fortsättning i nästa nummer

Josef Lindgrén

EN MÄSTARE TILL GRANNE

Skidtävlingar förr i världen.

På 1940- och 50-talen ordnades skidtävlingar i byarna på ungdomarnas egna initiativ. Det var en tid när ungdomarna hade god kondition och inte var överviktiga.

Det talades om ”Hästhagaloppet” vid länsmans, skidtävlingar vid ”Ståosto Antas” och vid ”Stefanusas back”. På sistnämnda plats fanns t.o.m. en liten hoppbacke.

I olika repriser har jag diskuterat byatävlingarna med de skidintresserade grannarna Bo-Erik och Sven-Ole Åström.

Som tävlingsansvariga nämns ofta Bengt Nybo och Nils-Erik Westerlund.

Idrotten utövades i IK Hellas regi, men som nu meddelat att man inte längre hade möjlighet att sköta idrotten i skärgården på ett tillfredsställande sätt.

Därför bildades IF Kvarken i slutet av år 1960. Till dess första ordförande valdes Bengt Nybo, med Lars-Ola Vestergård som viceordförande. Till skidledare valdes Nils-Erik Westerlund.

Under IK Hellas tid var, utan tvekan, skidloppning den gren som drog de flesta deltagarna.

Här kan nämnas Norrbyloppet som skidades första gången år 1947. Vann gjorde Frans Ståhl med Paul Nyback på andra plats. Sista gången Norrbyloppet skidades, i IK Hellas regi, var

1960. Då vann Hans Holmlund, med Sven-Ole Åström och Göran Öster på andra, respektive tredje plats.

År 1966 ordnade IF Kvarken sina första nationella tävlingar i Södra Vallgrund. I startfältet fanns toppåkare som Hannu Taipale från Vetil och Eino Huhtala från Jämsänköski samt Oskar Back från Jungsund.

Under 60-talet fanns goda skidskyttar i skärgården. Bo-Erik Åström höll sig i toppform under hela den perioden. Vid finlandsvenska förbundsmästerskapen i Kållby, år 1965 tog IF-Kvarken dubbelseger genom Bo-Erik Åström som vann och Jarl Skog på andra plats.

I FSS-mästerskapen 1966 blev Bo-Erik sextonde, 1965 blev han mästare, 1966 blev han femma och trea år 1967. Uppgifterna finns att läsa i Vasabladet den 28 februari 1981 i en artikel som Sven-Olof Moliis har skrivit.

Bo-Erik berättar om en strapatsrik tävlingsresa till Västankvarn i södra Finland. Sven-Ole Åström var med som chaufför. De var flera deltagare och hade fått låna en dålig bil. I Malax stannade bilen första gången. Man kom fram så småningom, men varje morgon, samma problem att få igång bilen. Gaspedalen gick av, svetsades. Under hemfärden sprack en kylvattenslang i Pörtom. Taxi till Vasa och följande dag hämtades, med egna bilar, skidor och övrig utrustning från Pörtom.

Det var en tid man verkligen fick uppoffra sig för att få vara med och tävla.

Börje

EXAMEN

Frida Storgård från Södra Vallgrund har avlagt ekonomie magisters examen vid Svenska handelshögskolan den 29.9.2006.

Under studietiden gjorde Frida, tillsammans med Kristina Härtull, upp en plan för internationell marknadsföring för Vallnika. Det tackar vi för!

Börje

SÖDERBYBLADET

Redaktör: Börje Anderson

Lotsvägen 2, 65930 Södra Vallgrund

Tel. 06-3527758, GSM 050-5917958

E-post: borje.anderson@netikka.fi

Redaktionssekreterare: Hans Söderlund

Sommarösundsvägen 442A

65930 Södra Vallgrund, tel. 06-3527586

Nästa blad, nr 10 utkommer omkring vecka 50.